

یاد

فرزام حقیقی

سید حسن حسینی

سید حسن حسینی در اول فروردین ۱۳۳۵ در محله سرسبیل تهران به دنیا آمد. او سال‌های کودکی و جوانی را در تهران گذراند و سپس برای تحصیل در رشته تغذیه به مشهد رفت و از دانشگاه آن شهر موفق به اخذ کارشناسی در این رشته شد. پس از انقلاب به حوزه هنری پیوست و تا سال ۱۳۶۶ به فعالیت در آنجا پرداخت. نخستین مجموعه شعر حسینی «همصدا با حلق اسماعیل» در ۱۳۶۳ منتشر شد؛ مجموعه‌ای در سه بخش شامل غزل، رباعی، مثنوی و شعر سپید. ایدئولوژی خاص نویسنده که از منظر آن به تماشای حوادث انقلاب نشسته است ویژگی قابل توجه اثر است.

آشنایی و سپس تسلط او به ادبیات عرب منجر به ترجمه گزیده‌ای از آثار جبران خلیل جبران تحت عنوان «حمام روح» شد که در ۱۳۶۴ منتشر گردید. در سال بعد کتاب براده‌ها که بخشی از گزین گویه‌های شاعر است منتشر شد. گزین گویه‌هایی که به عربی دید و تفکر شاعر را پیش چشم خواننده وامی نماید. پس از جدایی از حوزه هنری در ۱۳۶۶ به تدریس در دانشگاه الزهرا و دانشگاه آزاد پرداخت و همزمان در ۱۳۶۹ موفق به اخذ دانشنامه دکتری در رشته زبان و ادبیات فارسی گردید. تا این سال حسینی بخشی از مصاحبه‌های ادبای معاصر عرب را همراه با موسی بیدج تحت عنوان «نگاهی به خویش» و «بیدل و سبک هندی» معروفترین کار تحقیقی‌اش را در ۱۳۶۸ منتشر کرده است. در ۱۳۷۰ مجموعه بعدی شاعر گنجشک و جبرئیل چاپ شد. مجموعه‌ای که شاعر آن را توشه آخرت خود خوانده است. زبان یکدست و مضامین مذهبی که در قالب نیمایی بیان شده از ویژگی‌های این مطلب است. دومین کتاب تحقیقی حسینی کتابی است منسجم تر و شایسته‌تر که البته به شهرت «بیدل و سبک هندی» نرسیده؛ مشت در نمای دشت، با عنوان فرعی معانی و بیان در ادبیات و سینما که نگاه ریزبین و نو جوی نویسنده و تلاش در افکندن پرتویی تازه بر دانشی از دانش‌های ادبی در سرتاسر اثر مشهود است. تحقیق در معانی و بیان باعث رویگردانی حسینی از بیدل نشده بود، او در ۱۳۷۹ به خوانش ۳۰۰۰ غزل از بیدل بر لوح فشرده پرداخت.

آشنایان با شعر بیدل و ظرفیت‌ها و تغییرات لفظی و معنایی شعر او بهتر به تسلط و جسارت حسینی در بیدل خوانی پی می‌برند. در همین سال‌ها «نوش داروی طرح ژنریک» منتشر شد. مجموعه‌ای که حسرت نویسنده از سقوط دنیا در مرداب مادیات را به خوبی می‌نمایاند. مجموعه چند شخصیت فرعی دارد که با تمرکز بر دو شخصیت شاعر و تاجر این زوال را به تصویر می‌کشد. نوش داروی طرح ژنریک از ۱۲ قطعه اشعار پیوسته در قالب آزاد تشکیل شده و مجموعه به سهراب سپهری تقدیم شده است.

چراغ عمر سیدحسن حسینی در ۹ فروردین ۱۳۸۳ بر اثر سکته قلبی خاموش شد؛ در حالی که بسیاری از آثارش در انتظار انتشار مانده بودند.

در همان سال مجموعه‌ای از اشعار او تحت عنوان «طلسم سنگ» منتشر شد. مجموعه‌ای از پیوند نظم و نثر در دو بخش مجزا و درباره حماسه کربلا. پس از آن «شرابه‌های روسری مادرم» ۱۳۸۵ به مقدمه و کوشش قیصر امین‌پور درباره حضرت زهرا و «شاعری در مشعر» (گزینه اشعار به انتخاب سهیل محمودی ۱۳۸۶) و «ملکوت سکوت» شامل اشعار سپید و نیمایی، «سفرنامه گردباد» شامل اشعار کلاسیک او چاپ شده است. دو اثر تحقیقی منتشر نشده از حسینی به عنوان «سبک‌شناسی قرآن» و «زبان‌شناسی حافظ» به جا مانده است.

یاد

قیصر امین پور

قیصر امین پور در ۲ اردیبهشت‌ماه ۱۳۳۸ در گتوند شوشتر در شمال خوزستان به دنیا آمد. پس از اتمام تحصیلات در زادگاهش به دزفول رفت و در ۱۳۵۷ به تحصیل در رشته دامپزشکی و یا به روایتی علوم اجتماعی دانشگاه تهران پرداخت. امین پور در ۱۳۶۳ به زبان و ادبیات فارسی تغییر رشته داد و در همین سال مجموعه شعر «تنفس صبح» و «در کوچه آفتاب» را منتشر کرد. او در ۱۳۶۵ جایزه جشنواره کتاب کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان را از آن خود کرد و در همین سال منظومه «ظهر روز دهم» را برای نوجوانان و مجموعه‌ای از قطعات ادبی خود را تحت عنوان «طوفان در پراتنز» منتشر کرد.

در ۱۳۶۶ موفق به اخذ درجه کارشناسی شد و با همکاری عده‌ای دیگر مجله سروش نوجوان را بنیاد نهاد. ۱۳۶۷ ضمن ادامه تحصیل به تدریس در دانشگاه الزهرا مشغول شد. «مثل چشمه مثل رود» ۱۳۶۸ و «به قول پرستو» ۱۳۷۵ از دیگر مجموعه‌های امین پور برای نوجوانان است. «بی‌بال پریدن» دومین مجموعه از قطعات امین پور در ۱۳۷۰ منتشر شد. «آینه‌های ناگهان» در ۱۳۷۲ از دیگر آثار اوست.

قیصر امین پور در ۱۳۷۶ با نگارش پایان‌نامه سنت و نوآوری در شعر معاصر موفق به کسب دانشنامه دکتری شد. پایان‌نامه امین پور که بعدها در سال ۱۳۸۳ به چاپ رسید به خوبی تسلط او بر شعر معاصر و نگاه دقیق و آکادمیک او را به شعر معاصر ایران خاصه در دهه‌های آغازین می‌نماید. او پس از اخذ دانشنامه دکتری به عضویت در فرهنگستان زبان و ادب فارسی درآمد. گزینه‌ای از اشعار امین پور را انتشارات مروارید در ۱۳۷۸ به چاپ رساند. او در ۱۳۷۹ به عنوان یکی از شاعران برتر ادبیات دفاع مقدس معرفی شد. او همچنین عنوان شاعر برگزیده کودکان و نوجوانان را نیز به خود اختصاص داده بود. «گل‌ها همه آفتابگرداند» ۱۳۸۰ و «دستور زبان عشق» ۱۳۸۶ نام آخرین مجموعه اشعار امین پور هستند. «دستور زبان عشق» جایزه جشنواره دو سالانه قلم زرین را ربود. او به‌رغم تمایل قلبی‌اش در سال ۱۳۸۲ از سردبیری مجله سروش نوجوان کناره‌گیری کرد. آخرین اثر تحقیقی منتشر شده او «شعر و کودکی» در ۱۳۸۵ به زیور طبع آراسته شده است. امین پور بر اثر تصادفی که در ۱۳۷۸ برایش اتفاق افتاد، تن به چند جراحی قلب و پیوند کلیه داد تا سرانجام در ۸ آبان ۱۳۸۶ در بیمارستان دی تهران روی در نقاب خاک کشید و در زادگاهش به خاک سپرده شد.

یاد

مهرداد اوستا

محمدرضا رحمانی یاراحمدی متخلص به مهرداد اوستا در ۲۰ بهمن ۱۳۰۸ در بروجرد به دنیا آمد. پس از اتمام تحصیلات ابتدایی در ۱۳۲۱ به تهران آمد و در ۱۳۲۷ به تحصیل در رشته معقول و منقول در دانشگاه تهران پرداخت و در ۱۳۳۰ موفق به اخذ درجه کارشناسی و چند سال بعد کارشناسی ارشد در رشته فلسفه تحلیلی شد. بعد از کودتای ۱۳۳۲ هفت ماه را در زندان گذراند. نخستین اثر او تصحیح دیوان سلمان ساوجی در همین سال منتشر شد و راه او را در نشست بر صندلی استادی هموارتر کرد. او در ۱۳۳۳ به عنوان جوان‌ترین استاد دانشگاه تهران به تدریس پرداخت و در همان سال رساله‌ای در فلسفه، منطق، روانشناسی و اخلاق نوشت. در ۱۳۳۴ «عقل و اشراق» را به چاپ رساند. در ۱۳۳۵ دومین اثر انتقادی خود تصحیح رسائل خیام را با مقدمه‌ای درباره شخصیت علمی و زندگی او منتشر کرد. کارنامه نوشتاری اوستا در دهه ۳۰ با چاپ «از کار کاروان رفته» در ۱۳۳۹ بسته می‌شود. اوستا ظاهراً این سال‌های

تدریس در دانشگاه را در لباس روحانیت گذرانده است. او در ۱۳۴۲ «پالیزبان» را منتشر کرد. مجموعه داستانی متشکل از ۸ داستان که پاره‌ای از شاعرانگی‌های اوستا را با خود دارد. در ۱۳۴۴ حماسه آرش را سرود. اسطوره آرش از دهه قبل مورد توجه هنرمندان ایرانی قرار گرفته بود. ارسال پوریا نمایش آرش شیواتر را در فروردین ۱۳۳۶ (به تصریح نویسنده در پایان کتاب) منتشر کرد. بهرام بیضائی آرش خود را در ۱۳۳۷ نوشت و در ۱۳۴۲ آن را بازنویسی کرد. سیلوش کسرابی در ۱۳۳۸ آرش کمانگیر را سرود و گوی سبقت را از آرش‌های دیگر ربود. حماسه آرش مهرداد اوستا در برابر آرش‌های دیگر فروغی نیافت. «از امروز تا هرگز» دومین مجموعه داستان اوستا هم در ۱۳۴۴ منتشر شد. در همین سال اوستا به فرانسه رفت. پس از بازگشت از فرانسه و در ۱۳۴۸ «اشک و سرنوشت» گزیده‌ای از آثار ادبی جهان را ترجمه کرد. روش تحقیق در دستور زبان فارسی و شیوه نگارش اثر دیگر اوست که در همین سال منتشر شد. ظاهراً در همین سال هاست که ضیافتی؟ از سوی ژان یل سارتر؟ در بزرگداشت او برپا شد و سارتر از او به عنوان یکی از متفکرین مشرق زمین یاد کرده است. در ۱۳۵۱ با انتشار «شراب خانگی ترس محتسب خورده» خود را به عنوان قصیده سرای برجسته تثبیت کرد تا جایی که عده‌ای او را بعد از بهار برجسته‌ترین قصیده‌سرای متأخر می‌دانند. ظاهراً «شراب خانگی ترس محتسب خورده» پس از چاپ جمع شد. در ۱۳۵۲ سومین مجموعه نثر اوستا به نام «تیرانا» منتشر شد. سایه بیهقی بر نثر این مجموعه قابل تشخیص است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی «امام: حماسه‌ای دیگر» را در ۱۳۵۹ منتشر کرد. اوستا پس از انقلاب عهده‌دار مسندهای مهمی شد. از مهمترین آنها باید به ریاست دانشگاه تهران و ریاست شورای شعر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در ۱۳۶۲ اشاره کرد. او مجدداً در همین سال به فرانسه سفر کرد. «راما» از دیگر مجموعه اشعار او است که در ۱۳۷۰ منتشر شد. اوستا در ۱۷ اردیبهشت ۱۳۷۰ در محل کارش، تالار وحدت، دچار سکته قلبی شد و در قطعه هنرمندان تهران به خاک سپرده شد.

یاد

سپیده کاشانی

سرور اعظم باکوچی متخلص به سپیده کاشانی در مرداد ۱۳۱۵ (۱۳۱۳ هم ذکر شده است) در خانواده‌ای مذهبی در کاشان به دنیا آمد او نخستین شعرش را در ۱۱ سالگی سرود. پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی و ازدواج با جواد عباسیان در ۱۶ سالگی به تهران آمد. گزیده آثارش را تحت عنوان پروانه‌های شب در ۱۳۵۲ منتشر کرد. تأثیر حافظ و مولانا در اشعار او به وضوح دیده می‌شود.

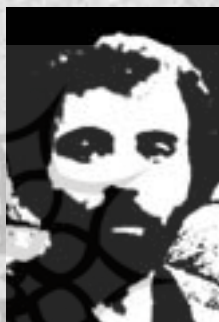

هرچند قالب مورد علاقه کاشانی غزل بوده است اما دو شعر از او در رثای پدر و مادرش در قالب نیمایی به جا مانده است. کاشانی در اوان انقلاب به رادیو دعوت شد و از ۱۳۶۰ رسماً به عضویت در شورای شعر و ادب وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در آمد. در همین سال‌ها به شرکت در جنگ تحمیلی پرداخت. کاشانی سرانجام در پاییز ۱۳۷۱ متوجه بیماری سرطان شد و برای معالجه به انگلستان سفر کرد و در همان دیار در ۲۴ بهمن ۱۳۷۱ درگذشت. در ۱۳۷۴ تندیس طلایی جشنواره کتاب دفاع مقدس به او تعلق یافت و در نخستین جشنواره ادب و پایداری در ۱۳۷۹ از شاعران برتر دفاع مقدس شناخته شد. آثار او که پس از درگذشتش منتشر شد عبارتند از: هزار دامن گل سرخ ۱۳۷۳، سخن آشنا ۱۳۷۳ و مجموعه مثنوی آنان که بقا را در بلا دیدند ۱۳۷۵. گزیده‌ای از آثارش نیز در ۱۳۸۰ توسط نشر نیستان به چاپ رسیده است.

یاد

سلمان هراتی

سلمان هراتی در ۹ فروردین ۱۳۳۸ در روستای مرزدشت از توابع تنکابن به دنیا آمد. او والدینش را در کودکی از دست داد و به ناچار برای امرار معاش به کار پرداخت. هراتی در همین سال‌ها با چوپانان آشنا شد و از طریق آنان با فولکلور منطقه و ترانه‌های محلی آشنایی یافت. او در ۱۳۶۱ ازدواج کرد و در ۱۳۶۲ از دانشسرای راهنمایی در رشته هنر به دریافت درجه کاردانی نائل شد و پس از فارغ‌التحصیلی به تدریس در لنگرود پرداخت. «از آسمان سبز»

نخستین مجموعه شعر هراتی در ۱۳۶۴ منتشر شد.

آذرباد تخلص شاعری هراتی در آغاز شاعریش بود. او در ۹ آبان ۱۳۶۵ در راه مدرسه و در جاده تنکابن - لنگرود بر اثر تصادف جان سپرد. پس از مرگش در ۱۳۶۷ دستخط زرین امام خمینی و دیپلم افتخار مجتمع هنر و ادبیات دفاع مقدس به او تعلق یافت و در نخستین جشنواره ادب و پایداری در ۱۳۷۹ از شاعران برتر ادبیات دفاع مقدس شناخته شد.

پس از درگذشت او دیگر آثارش در ۱۳۶۷ منتشر شد: دری به خانه خورشید و مجموعه شعری برای کودکان به عنوان «از این ستاره تا آن ستاره». سال‌ها بعد مجموعه کامل اشعارش در ۱۳۸۰ و گزیده آثارش در ۱۳۸۵ به زیور طبع آراسته شد. او در اشعارش به منظومه فکری و ادبی سهراب سپهری توجی خاص داشته است.

یاد

نصرالله مردانی

نصرالله مردانی متخلص به ناصر در ۱۳۲۶ در کازرون به دنیا آمد و تحصیلات مقدماتی را در زادگاهش گذراند. در ۱۳۴۶ به استخدام بانک ملی ایران درآمد و در ۱۳۵۲ با دختر عمویش ازدواج کرد. مردانی شاعری را پس از انقلاب و با مجموعه قیام نور (۱۳۶۰) آغاز کرد. «خون نامه خاک» شامل اشعار ۴ سال شاعریش را در ۱۳۶۴ منتشر کرد که جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران را از آن خود کرد. اثر دیگر او «آتش نی» در ۱۳۷۰ منتشر شد. تذکره منظوم «ستیغ سخن» را در تابستان ۱۳۷۱ به اتمام رساند که در

همان سال توسط انتشارات سمت منتشر شد. «ستیغ سخن» در ۲۷ بند و در قالب ترجیع مثنوی سروده شده که در آن نام ۲۰۰۰ شاعر و ۱۵۰ تذکره آمده است. سمند صاعقه (۱۳۷۴) قانون عشق (۱۳۷۶) منظومه شهادت (۱۳۷۶) شعر اربعین (۱۳۷۱) از دیگر اشعار او در دهه ۷۰ است. مردانی حاصل مطالعات خود در باب نسخه‌های دیوان حافظ با چاپ تصحیحی تازه از دیوان خواجه تحت عنوان «حافظ از نگاه مردانی» در ۱۳۷۵ منتشر کرد. در همین سال تذکره‌ای از زندگی و شعر شهیدان شاعر را به همین عنوان به چاپ رساند. آخرین مجموعه شعر مردانی ۱۴ نور ازلی شامل اشعاری در مدح بزرگان دین است که در ۱۳۸۱ منتشر شد. مردانی در اسفند ۱۳۸۲ و در سفر کربلا بر اثر بیماری از دنیا رفت.